

ROZVOJ POTENCIÁLU MLÁDEŽE Z VENKOVSKÝCH OBLASTÍ

Příležitosti pro MAS, jak vytvářet ve venkovských oblastech podmínky, které umožní mladým lidem naplnit jejich potenciál.

Závěry Rady¹ z 20. listopady 2020 deklarují, že „mladí lidé by měli mít možnost smysluplně se podílet na rozhodování o všech záležitostech, které se jich týkají.“ A dále uvádí, že „Evropská unie usiluje o podporu účasti mladých lidí na demokratickém životě Evropy a cílem strategie EU pro mládež je pomoci mladým lidem v Evropě, aby se zapojili do utváření společnosti a politiky. Zejména by mělo být podporováno zapojení mladých lidí na místní úrovni, například ve studentských radách, místních mládežnických organizacích nebo iniciativách mládeže.“

Pro činnost místních akčních skupin jsou dále důležité specifické **Závěry Rady a zástupců vlád členských států**, zasedajících v Radě: Více příležitostí pro mladé lidi ve venkovských a odlehlých oblastech² z 9. června 2020, které se specificky věnují potřebám venkovské mládeže. Dokument obecně deklaruje, že „Všichni mladí lidé by měli mít v rámci svého osobního a profesního rozvoje rovné příležitosti bez ohledu na překážky, mimo jiné geografické povahy.“

Rada vyzývá členské státy, aby:

- **snižovaly nerovnosti** mezi městskými a venkovskými/odlehlými oblastmi;
- do relevantních strategií a politik **zahrnuly akční plány** nebo opatření, které **odrážejí hledisko a názory mladých lidí ve venkovských a odlehlých oblastech**;
- podporovaly efektivní **modely mezikomunální spolupráce** týkající se mládeže ve venkovských a odlehlých oblastech s cílem zvýšit povědomí a sdílet osvědčené postupy a faktické poznatky mezi různými poskytovateli služeb;
- prosazovaly a usnadňovaly aktivní občanství a smysluplnou **účast mladých lidí** z různých prostředí ve venkovských a odlehlých oblastech na rozhodovacích procesech v záležitostech, které se jich týkají, prostřednictvím vhodných nástrojů, jako jsou místní rady mládeže a inovativní/alternativní způsoby účasti; ve vhodných případech podporovaly spolupráci mezi relevantními správními orgány na všech úrovních a současně vedly veřejné konzultace (analogové či digitální) jakožto nástroj pro navázání kontaktu s mladými lidmi; podněcovaly orgány veřejné správy k tomu, aby usnadňovaly činnost organizací vedených mladými lidmi; a podporovaly relevantní aktéry, kteří organizují činnosti v oblasti práce s mládeží na všech úrovních, včetně terénní práce s mládeží.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52020XG1201\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52020XG1201(01))

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52020XG0609%2801%29>

- podporovaly a zlepšovaly **mezigenerační porozumění, dialog a solidaritu** s cílem podpořit vzájemně prospěšné výměny mezi generacemi a podněcovat mladé lidi, aby se zapojili a zůstali aktivně zapojeni do života místních komunit ve venkovských a odlehlých oblastech, a to i na rodinných farmách.
- podporovaly přístupné **dobrovolnické a solidární činnosti** jako nástroj pro sociální začleňování všech mladých lidí, zejména mladých lidí ve venkovských a odlehlých oblastech.
- zvýšily úsilí o zajištění pravidelných, udržitelných a cenově dostupných **veřejných dopravních prostředků** s cílem lépe propojit městské a venkovské a odlehlé oblasti.
- zlepšily **infrastrukturu v oblasti informačních technologií**, včetně vysokorychlostního širokopásmového připojení, s cílem zvýšit přístup k využívání digitálních technologií a služeb.
- podporovaly **vytváření prostoru mládeže**³ nebo případně modernizovaly stávající prostor mládeže a podporovaly rovněž vzdálený přístup pro mladé lidi žijící ve venkovských a odlehlých oblastech k různým typům služeb, včetně služeb v oblasti práce s mládeží, jako je digitální a inteligentní práce s mládeží; kromě toho podněcovaly zřizování různých mobilních služeb, jako jsou **mobilní služby pro volnočasové aktivity a poradenství**, jakož i **zřizování multifunkčních středisek služeb**.

Závěrečnou deklaraci⁴ zveřejnil i Evropský mládežnický venkovský parlament, který zasedal ve španělském Candás 6. listopadu 2019. Delegáti z 16 zemí se shodli na těchto doporučeních:

- Zvýšit a zlepšit **podmínky pro podnikání** a tím i motivaci mladých lidí žijících na venkově. A to skrze vzdělávání, školení, celoživotní vzdělávání a pracovní výměny, čímž dojde k podpoře společenského začlenění, vybudování vztahu k venkovu a ochraně venkovského prostředí.
- Vytvoření příznivého prostředí pro podnikání na venkově prostřednictvím **lepší komunikace v oblasti jejich možného financování**, vytvoření programů na podporu projektů s možným rizikem a podporu spolupráce mezi aktéry ze soukromého a veřejného sektoru.
- Podpora **udržitelného, organického a bezpečného potravinového systému**. Stejně tak podporu vztahů mezi zemědělci prostřednictvím financování a certifikace.
- Propagace inovativních, **krátkých potravinových řetězců** a podporu kapacity **lokálních výrobců**, a to jak ve vertikální, tak horizontální spolupráci, a za účelem zvýšení hodnoty lokálních produktů.
- Zvýšení veřejných a soukromých investic do rozšíření infrastruktury **širokopásmového připojení** a tvrdé infrastruktury tak, aby propojila venkovské oblasti a zajistila rovný přístup k veřejným službám a podpoře podnikatelské činnosti.
- Rozvoj digitální strategie schopné přiblížit rozdíly mezi městy a venkovem, a tím zároveň předejít prohlubování mezigeneračních rozdílů v používání digitálních nástrojů, a to prostřednictvím **finanční podpory, dobrovolnictví a síťování v území**.

³ Fyzická zařízení a infrastruktury vedené mladými lidmi, které budou nezávislé, otevřené, bezpečné a přístupné všem a nabídnou odbornou podporu za účelem rozvoje a zajistí příležitosti pro zapojení mládeže.

⁴ <https://www.dropbox.com/s/7sv5nlo3aam074d/Deklarace%20ERYP%20-%20%C4%8CJ.pdf?dl=1>

- Posílení počtu lokálních činitelů prostřednictvím vícero finančních nástrojů pro umožnění vzniku místních rozvojových strategií a zvýšení **kvality pracovních nabídek v oblasti veřejných služeb**. Ty mohou vyrovnat venkovské a městské životní podmínky, a zvýšit tím atraktivitu venkovských oblastí.
- Podporu možnosti **rozhodování o rozvoji místní obslužnosti** od spodu podle potřeb místních obyvatel.
- Zajistit více možností **zařazení do společenského a politického života**, a byli tak adekvátní pomocí autoritám jak na regionální, tak na národní úrovni.
- **Transparentní rozhodování** na všech úrovních správy, zejména u urgentních oblastí řešení, jakými jsou oblast klimatických změn, zahraničních vztahů a solidarity, které přímo ovlivňují mladé generace.

Šestý z evropských **11 cílů pro Mládež**⁵ se věnuje specifiku mládeže na venkově a mezi hlavní cíle řadí:

- Vytvořit vhodnou **infrastrukturu** ve venkovských oblastech pro zajištění rovného poskytování **veřejných služeb, datového připojení a možnosti bydlení**.
- Zajistit, aby byla ve venkovských oblastech vytvořena **udržitelná pracovní místa** vysoké kvality přístupná mladým lidem.
- Zajistit **decentralizaci různých aktivit** týkajících se mladých lidí, díky kterým bude podpořena jejich inkluze a které budou přínosné pro místní komunity.
- Zajistit, aby se mladí lidé ve venkovských oblastech **aktivně podíleli na rozhodovacích procesech**.
- Zajistit **rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání** pro mladé lidi ve venkovských oblastech.
- **Vytvářet pozitivní obraz venkovských oblastí**.
- Zajistit **ochranu venkovských tradic**.

Inspirace doporučení a cílů v politikách mládeže pro přípravu strategie komunitně vedeného místního rozvoje

Během přípravy Strategie CLLD se v MASkách ukázala nedostatečná informovanost o názorech a potřebách dětí a mládeže žijící v regionu a vznikla potřeba tuto skupinu blíže poznat a zapojit.

Národní síť Místních akčních skupin České republiky, z.s. uspořádala v prosinci 2020 a lednu 2021 běh 6 seminářů na téma „**Mládež a venkov**“, semináře facilitoval pan Roman Haken, Miroslav Prokeš, Petr Čáp a Tomáš Harant z MAS Naděje, který se tématu venkovské mládeže dlouhodobě věnuje a je vedoucí Platformy Venkovská mládež NS MAS. Vzhledem k pandemické situaci se semináře konali on-line na platformě ZOOM.

Semináře byl rozdělen do 3 bloků: Zapojení mládeže do přípravy SCLLD; Jak je spojit s MASKou a znát jejich názory a nápady; Návrhy projektů a aktivit. On-line diskusní setkání měla omezenou kapacitu, tak, aby mohla

⁵ <https://www.strukturovanydialog.cz/6-rozvoj-potencialu-mladeze-z-venkovskych-oblasti>

být zajištěna interaktivita a dostatečný prostor všem účastníkům. Seminářů se zúčastnilo celkem 70 osob z 55 MAS.

Výstupy a doporučení ze seminářů

Prvotně je důležité vědět, kde děti a mládež najít a jak je zapojit. Musíme se zamyslet, jakou změnu očekávají. Zjistit, co se jim líbí nebo naopak nelíbí, co by chtěli změnit, co navrhují ke zlepšení a jak toho dosáhnout. Vztah s mládeží se buduje postupně a je důležité ho dále rozvíjet a posilovat.

Pro účely komunikace jsme se shodli na následujícím rozdělení cílové skupiny:

- Mateřské školy
- 1. stupeň Základní školy
- 2. stupeň Základní školy
- Střední školy, Odborná učiliště
- Mládež 18 - 26 let / 30 let (mladí pracující nebo studenti VŠ)

Definice podle Úmluvy o právech dítěte: dítě 0 - 18 let, mládež 18 - 26 let

Jak komunikovat s jednotlivými cílovými skupinami

MŠ (3 - 6 let)

- zjišťování, co se jim líbí, nelíbí (již nějaké MAS realizovaly - formou výtvarné soutěže a jednoduchých otázek; např. <https://www.nosovice.cz/file.php?nid=517&oid=4942099>)
- stanovit si krátkodobé cíle
- důležité je spolupracovat s učiteli, komunikace se školkou (pozor na názory a vůli dospělých/ učitelů – aby nepřevážily nad hlasy dětí)

1. stupeň ZŠ (6 - 11 let)

- komunikace s dětmi na 1. stupni ZŠ je podobná jako v MŠ (přes učitele/ zřizovatele - starostu)
- konkretizovat dotaz: Co se jim líbí na místě, kde žijí; Co lze změnit?
- náplň volného času (kroužky, turnaje žáků, příměstské tábory, dětské dny, pomoc s domácí přípravou do školy)

2. stupeň ZŠ (11 - 15 let)

- primárně spíše přes školy, učitele – MAS může využít kontaktů přes pracovníky MAP
- ptát se: co dětem chybí, co by chtěly zlepšit, co je zajímavé, jaké jsou problémy
- dotazníkové šetření (specifický pro cílovou skupinu - univerzální dotazník není vhodný - jednoduchý, srozumitelný), pomoci může opět k šíření starosta, ředitel; může být tištěný nebo on-line (např. google formuláře, QR kody)
- možno oslovit i přes sociální sítě: FB, Instagram, tik tok, Discord, Clubhouse, Roblox. atd.;
- odpovědi přímo od dětí - dospělí mají pochopitelně jiné názory a požadavky než děti

- motivovat k odpovědím - např. odměna (flash disc, power banka)
- možnost využití slohové práce na téma vylepšení obce, regionu, školy aj.
- přímá komunikace ve školách - v rámci občanské výchovy, zeměpisu - problematiku rozvoje obce/regionu lze zapracovat do projektového dne (představit, co vlastně MAS je a co dělá),
- kroužky / zájmové volnočasové aktivity; spolky, organizované i neorganizované - kde děti tráví aktivně volný čas
- žákovské/ studentské parlamenty - poradní orgány
- Venkovský mládežnický parlament
- Důležité je disponovat databázemi - lze využít kontaktů Národního parlamentu dětí a mládeže, České rady dětí a mládeže

SŠ, OU (15 - 19 let)

- spolupráce s KAP, se školou
- studenti mimo region - na území MAS studují ale nežijí – zajímají nás i jejich názory
- oslovení - dotazníky - nutná atraktivita, možná lépe přes sociální sítě, problém reprezentativního vzorku – profilace studentů, rozmístění v oblasti; polostrukturované rozhovory
- opět využít sociální sítě: Facebook, Instagram, Discord
- napřímo / osobní kontakty, přes jiné „mladé“ (=organizovaná mládež – třeba skauti – oslovuje neorganizovanou mládež s dotazníkem)
- motivace - za vyplnění odměna, losování/ soutěž o powerbanku, oběd se starostou...
- Studentské parlamenty
- Festivaly - diskuze pro mládež
- Participativní rozpočet - vyčlenit část pro mládež - tvorba návrhů, které mohou odprezentovat a následně mohou soutěžit o získání financí na jejich realizaci
- exkurze do MAS, přednášky ve školách
- v rámci MAP je možno vytvořit i Pracovní skupinu „Děti a mládež“ v regionu lze sestavit Radu dětí a mládeže:

[\(http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/613-zalozeni-parlamentu-deti-a-mla/\)](http://www.rokvobci.cz/zpravy-redaktoru/detail/613-zalozeni-parlamentu-deti-a-mla/)

Obvyklé oblasti zájmu této věkové skupiny - na co se jich ptát:

- zda se jim v místě kde žijí líbí; pokud ne, co jim chybí
- co je baví a zda mají dostatečný prostor k vyžití, podpoře a rozvoji zájmů
- co vysokorychlostní internet na venkově? Potřebují x chtějí
- Časový horizont plnění domluvených aktivit – realizace v blízké době

VŠ a jiní mladí dospělí (18 – 26 / 30 let)

- Spolupráce s Univerzitami / VŠ – praxe, zpracování diplomových prací - rozvoj regionu,
- Pracovat s místními i s přistěhovavšíma: Proč odcházejí? Co by je přimělo zůstat/vrátit se?
 - problém vylidňování venkova - zlepšení kvality života - bydlení, pracovní příležitosti, vysokorychlostní internet, infrastruktura, dopravní dostupnost

- Zmiňovat výhody bydlení v regionu / na venkově
- Diskuze se zastupiteli, se zástupci MAS - informace o možnostech MAS
- Přizvání mládeže do MASky - MAS jako hlas mládeže
 - Poradní orgán,
 - Zaměstnání mladého pracovníka
- Kromě výše uvedených možno nabídnout workempy, ERASMUS+, příhraniční výměny, organizované dobrovolnictví

Participace

Důležitá je kvalita participace dětí a mládeže, snažíme se dosáhnout nejvyššího, tj. část participativního rozpočtu, o němž si rozhodují samy/i (i když hmotnou odpovědnost musí mít dospělý/á), dospělí podporují, ale nemanipulují.

- http://crdm.cz/download/zahranici/o/revidovana_charta_participace.pdf
- https://www.dropbox.com/s/yk16ssoc3nmfft/%C5%BDeb%C5%99%C3%ADk%20participace_S-Arnsteinov%C3%A1.pdf?dl=1

Zapojení dětí a mládeže - aktivity / nápady a zkušenosti

- místně zakotvené učení
- Malá technická univerzita
- Den pro rodinu
- Chceme zlepšit místo, kde žijeme – v MAPu
- školní výlety – třídy zpracují výlet pro návštěvy z jiné školy (pamětihodnosti, historie, hospodářství ...) a zároveň ho průvodcují; děti učí děti
- Meziobecní hry - např. sportovní, ekologické akce
- Mezigenerační aktivity - např. sdílení informací / příběhů
- Exkurze do MAS pro žáky
- Školní fóra, parlamenty – návrh změn – ve škole, v obci
- Katalog výletů a exkurzí – nabídka pro jiné školy
- Obce si vytvořily učebnici pro školy – historie, pamětihodnosti (vydal svépomocně svazek obcí)
- Workcampy: v MASce pro mládež z jiné MASky v ČR
- přímá cesta práce s mládeží, praktická spolupráce
- Zprostředkování dobrovolnické práce pro mládež (aktivizace mládeže), MAS může být organizátorem, tzv. vysílající organizací
- Dobrovolnictví – organizované x neorganizované
- Paměť národa – zpracování projektu
- Mezinárodní tábory dobrovolné práce (workcampy): www.trochujinak.cz - u nás (od 16 let) i v zahraničí (18+)
- česko-německé výměny mládeže: www.tandem-org.cz
- financování česko-německých akcí (mládeže i jiných), s německým partnerem nejen z příhraničí: Fond budoucnosti www.fb.cz, velmi jednoduché podmínky, Pokud najdete německého partnera (obec, spolek,

fyzickou osobu...), společný projekt rád zafinancuje (50 až 70 procent nákladů) uzávěrka koncem každého čtvrtletí

Kdo je realizátorem projektů pro a s dětmi:

- samotná MASka – dělá projekt
- MAS vyhlašuje výzvu pro vhodné žadatele
- MAS přímo osloví vhodný subjekt, který projekt/aktivitu realizuje (zprostředkuje aktivitu)

Důležité je realizace domluvených aktivit v časovém horizontu úměrném věku dítěte (=čím dřív, tím líp).

Myslíte si, že jsou MASky vhodnou platformou pro vedení strukturovaného dialogu s venkovskou mládeží? A proč?

- jsou vhodnou platformou pro řešení venkovských problémů a mají přesah napříč všemi oblastmi jako školství, samospráva -> může propojovat a stavět mosty;
- mají zmapované své území;
- je důležité zahájit dialog s mládeží;
- výhoda MAS, že není na volební období -> má volné ruce práce s mládeží bez postranních politických úmyslů;
- MASka je uchopitelná struktura pro mládež, MAS má řadu kontaktů na partnery;
- MAS dělá katalog volnočasových aktivit pro mládež na svém území i nad rámec MAPŮ, můžeme podporovat aktivity mladých -> pomoc napojení na experty, starosty, založit NNO aj.;
- Může být negativum: v MAS nejsou členové úplně mladí lidé -> dá se navazovat partnerství s organizacemi (Skaut, DDM).

Co na podporu dialogu s mládeží může MAS (NS MAS) už nyní dělat?

Na místní úrovni MAS:

- zahájení komunikace s mládeží nejen prostřednictvím sociálních sítí
- apel na zástupce místních samospráv k "vyslyšení" hlasu venkovské mládeže;
- apel na zástupce samospráv ke sběru dat z jejich obcí (působnost a existence mládežnických sdružení, zájmových sdružení);
- mapování existujících a fungujících školních a městských parlamentů;
- podpora iniciativy mládežnických parlamentů – vytvářet podmínky pro založení a provoz; osvěta zřizovatelů a zástupců škol
- seznání zástupců venkovské mládeže a zástupců samospráv k jednomu stolu (MAS může jednání facilitovat a povede k vytvoření lepších podmínek);
- přeshraniční spolupráce na práci s dětmi (zdravý životní styl a další);
- realizace malých grantů (cca do 10tis) na podporu mládežnických aktivit;
- ERASMUS+ -> vysílat mládež na zajímavé stáže spojené s tematikou mládeže;
- personální agenda MAS – mladí lidé na MASce pomáhají se přiblížit mladým lidem;
- vznik ostrůvků pozitivní deviance a propojovat je na krajské a národní úrovni;

- MAPy jsou přes organizovanou strukturu -> potřeba dostat se k neorganizovaným Future leaders;
- šablony pro NNO -> apel na setkávání s NNO pracující s mládeží;
- problém nízkoprahového Místa pro setkávání pro neformální setkávání;
- tematicky zaměřené tábory pro mladé lidi (OPZ+);
- vyhlásit participativní rozpočet – návrhy by se hlasovaly.

Na krajské úrovni:

- sdílení dobré praxe napříč všemi MAS (KS MAS, krajské setkání příjemců MAPů, krajské setkání KAP, RSK);
- upozornění na to, aby nevznikalo něco, co už funguje – jít cestou propojování, sdružování a spolupráce, ne cestou duplicit;
- kraj je důležitý partner (zřizuje SŠ) -> mít tam partnera;
- větší koordinace v rámci kraje -> KS MAS by mohla svolávat/zaštiťovat tuto koordinační agendu;
- tematicky zaměřené tábory pro mladé lidi;
- vyhlásit participativní rozpočet – návrhy by se hlasovaly.

Na národní úrovni:

- sdružovat krajské platformy do národní platformy;
- podpora tématu na platformě NS MAS (osvěta proč je mládež pro MASy důležitá);
- vyhlásit participativní rozpočet – návrhy by se hlasovaly;
- tematicky zaměřené tábory pro mladé lidi (OPZ+);
- podpora spolupráce/dobrovolnictví (OPZ+);
- podpora sdílení informací;
- podpora a organizování soutěží;
- spolupracovat s velkou firmou (např. Průša – programy pro mladé).

Jakým způsobem můžou MAS sdružené v Národní síti posílit hlas venkovské mládeže na národní úrovni?

- zahájit jednání s institucemi zabývajícími se komunikací s mládeží;
- zastoupení v jednotlivých pracovních skupinách NS MAS – přidat do PS vždy nějakého mladého pracovníka MAS; preference refresh jedné z existujících pracovních skupin a nevytvářet novou; využít existující platformy a nezakládat něco co už existuje;
- doporučení pro NS MAS: vytvořit na webu záložku „Venkovská mládež“ kde se budou objevovat aktuality z oblasti práce s mládeží, resp. venkovskou mládeží, bude to místo pro vkládání příkladů dobré praxe;
- KAMPAŇ – osvěta -> mládež má šanci něco změnit, jsou cesty jak zasahovat do rozhodování o věcech, které se jich týkají;
- současná mládež má jiný způsob uvažování -> ovládat sociální sítě, změnit komunikační strategii;
- MAS díky MAP může podporovat osvětu a vzdělání mladých lidí (i se zapojením sociálních sítí);
- ukazovat mladým lidem proč zůstat na venkově a v regionu – kampaň.

Semináře ukázali důležitost dialogu s mládeží, která může v budoucnu pomoci s depopulací venkova. Pokud se nám podaří mládež aktivně zapojit, tak si snadněji utvoří vztah k místu případně instituci a nemají potřebu z venkova odcházet. MASy mají příležitost být průkopníky práce s mládeží na venkově a ukázat směr dalšího vývoje.

© Zpracovala NS MAS ČR, únor 2021